

» mento, aliquam qualitatem permanentem nactum esse,
» quæ et invalide et illegitime iteratur.»

Si quidam, curiositate ducti, quærant a nobis in quo ille character consistat, fatebimur nos ignorare : scimus per fidem illum imprimi in anima statim ut suscipitur sacramentum, ac proinde esse spirituale ; sed quæ sit ejus natura, nec Scriptura, nec traditio, nec Ecclesia dicit. Non nisi ergo conjecturaliter et cæcutiendo eam investigare possumus : magis expedit silentium.

Queritur cur character imprimatur in anima etiam ejus qui indigne suscipit sacramentum, et cur in ea indelebiter maneat dum amittitur gratia.

R. 1° Quia Deus ita voluit ; 2° quia character per modum virtutis instrumentalis, non vero per formam animam sanctificantem, conceditur. Unde non pendet a libero arbitrio, sicut gratia, sed a solo Deo. Ita S. Th., 3 part., q. 63, art. 5, ad 1. Est igitur in genere gratiarum gratis datarum, non vero in genere gratiarum gratum facientium.

Remanebit etiam post præsentem vitam, « in bonis ad » eorum gloriam, et in malis ad eorum ignominiam : sicut » etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, et in his qui vicerunt, ad gloriam, et in » his qui sunt victi, ad pœnam.» Sunt verba S. Th. loco citato, ad 3.

CAPUT TERTIUM.

DE MATERIA ET FORMA SACRAMENTORUM.

Quemadmodum in rebus physicis distinguuntur materia et forma, juxta philosophiæ principia (materia est substantia, v. g., lignum, et forma determinat ens speciale ab aliis distinctum, v. g., scannum, cathedram), sic in sacramentis res sensibilis, ut aqua, chrisma, etc., vocata est *materia*, et verba quibus utitur minister dicta sunt *forma*, quia rem sensibilem ad esse sacramenti determinant. Unde S. Aug., Tract. 80 in Joan., n. 3 : « Detrahe verbum, et

» quid est aqua, nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum.»

Hæc verba in explicandis sacramentis primus adhibuisse videtur Guillelmus Antissiodorensis, initio sæculi decimi tertii ; iis usus est Eugenius IV, in Decreto ad Armenos, dicens : « Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, » et persona ministri conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Quorum si aliquid » desit, non perficitur sacramentum.» Ex eo tempore hunc loquendi modum omnes usurpaverunt theologi.

Quæ autem nunc vocantur materia et forma, olim dicebantur, *res et verba, elementum et verbum, symbola mystica, res sacramentalis, signum sacrum*, etc. Novæ voces idem exprimunt, sed multo clarius : ab illis ergo, totius Ecclesiæ usu nunc consecratis, non recedendum est.

De materia et forma uniuscujusque Sacramenti specialiter loquimur in Tractatu de singulis sacramentis : nunc paucis verbis dicendum est tantum 1° de unione materiæ et formæ, et 2° de earum mutatione.

ARTICULUS PRIMUS.

DE UNIONE MATERIÆ ET FORMÆ SACRAMENTORUM.

Duplex esse potest unio materiæ et formæ, physica scilicet et moralis : unio dicitur *physica*, si verba eodem instanti proferantur quo materia adhibetur ; dicitur vero *moralis*, quamvis eodem instanti non proferantur verba, modo, juxta consuetum loquendi modum, vera sint. Unde si quis, fundendo aquam in baptismo, verba *Ego te baptizo* proferat, adest unio physica : si statim post effusionem aquæ verba dicat, est unio moralis : si vero semi hora vel quadrante post lotionem verba proferret, nulla esset unio, quia verba *Ego te baptizo* tunc sensum non haberent, et evidenter nullum esset sacramentum.

In sacramento Eucharistiæ, unio debet esse physica, quia pronomina *hoc, hic*, supponunt materiam esse actu præsentem.

In aliis autem sacramentis unio moralis sufficit; juxta enim loquendi modum inter homines receptum, verba formæ naturalem habent sensum, licet materia cui applicatur non sit actu præsens; sed modicum excedi non potest intervallum. Quidam putant, referente *Billuart*, spatium unius *Ave*, v. g., inter effusionem aquæ et verba *Ego te baptizo*, validitati sacramenti non officere; secus, si longius esset tempus. Hinc cavendum est ne materia et forma separentur, et tamen scrupulosi, modo consueti agentes, nullis anxietatibus torqueri debent.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE MUTATIONE IN MATERIA ET FORMA SACRAMENTORUM.

Duplex contingere potest mutatio, tum in materia, tum in forma sacramentorum, una nempe substantialis, et altera accidentalis. Mutatio est *substantialis* respectu materiæ, si res adhibenda amplius dici non possit simpliciter eadem, v. g., si aqua cum notabili vini quantitate miscetur, adeo ut simpliciter dici non possit aqua: mutatio vero est *accidentalis*, si res, licet aliquo modo mutata, eadem tamen permanere censeatur, ut si aliquæ vini guttulæ aquæ misceantur, aut vice versa.

Similiter, mutatio est substantialis respectu formæ, si verba eandem non habeant significationem, ut si invocatio unius personæ sanctissimæ Trinitatis in forma Baptismi omitteretur: est vero duntaxat accidentalis, si verba eundem sensum retineant, v. g., si in forma Baptismi omitteretur pronomen *ego*, si idioma tantum mutaretur, aut si vox aliqua male pronuntiaretur.

Notandum est sacramentum posse nullum esse vel illicitum. Est nullum, si desit illi aliquid essenziale: est autem illicitum, si peccatum admittatur in eo administrando vel suscipiendo, sive nullum, sive sit validum.

His notatis, sequentia statuenda sunt:

1° Mutatio substantialis, sive in materia, sive in forma sacramentum reddit nullum, sive sit voluntaria, sive non; Christus enim omnia instituit sacramenta, *ut mox ostensuri*

sumus, et virtutem gratiam producendi annexit ritui sacramentali: ergo nisi ritus substantialiter servetur, gratia non producitur: unde, juxta concil. Trid., sess. 21, cap. 2, ipsamet Ecclesia nihil potest in substantia sacramentorum. Ergo.

2° Contra vero, mutatio accidentalis, voluntaria aut involuntaria, validitati sacramenti non nocet, cum substantia ejus eadem remaneat. Unde qui baptizaret in aqua rosacea, vel consecraret cum pane hordeaceo, sacramentum non conficeret, secus si baptizaret in aqua non benedicta, aut cum pane triticeo fermentato consecraret.

Item, qui baptizaret in nomine sanctissimæ Trinitatis, personas divinas non invocando, nulliter baptizaret: qui vero diceret *Ego te abluo*, loco verbi *baptizo*, aut pronuntiaret *baptizo*, aut verba formæ cujusvis sacramenti in aliud quodcumque idioma verteret, valide sacramentum conferret.

Quæritur 1° quale sit peccatum mutare materiam aut formam sacramenti.

R. 1o. Mutatio substantialis voluntaria, aut ex ignorantia crassa, aut ex gravi negligentia proveniens, est sacrilegium et peccatum mortale; siquidem gravis est injuria erga sacramentum, quod sic efficitur nullum: ignorantia autem inculpabilis, quæ difficile supponi potest in ministro officia proprii status cognoscere obligato, aut leviter culpabilis, a peccato saltem mortali excusat.

R. 2o. Voluntaria mutatio, etiam accidentalis, in materia et forma sacramentorum, est de genere suo peccatum mortale, quia est irreverentia erga sacramentum: fieri tamen potest ut sit levis irreverentia, ac proinde peccatum veniale tantum; idque ex solo judicio viri prudentis æstimandum est, et unusquisque cavere debet ne, in re tam sancta, aliquid omittat vel mutet.

Quæritur 2° an peccet mortaliter qui in administratione sacramentorum utitur materia dubia vel tantum probabilis.

R. 1o. In casu necessitatis si materiam certam habere non possit, materia probabilis vel etiam valde dubia uti

potest, imo et debet; sacramenta enim propter homines et non homines propter sacramenta. Unde infertur sacramentum ad salutem necessarium, ut Baptismum, Pœnitentiam et Extremam-Uncionem, nullitati exponendum esse, in casu necessitatis, ut homini periclitanti succurratur; quia in tali extremitate, melius est adhibere remedium dubium quam nullum remedium. *Ita omnes theologi.*

R. 2°. Secluso casu necessitatis, uti materia aut forma dubia vel etiam probabili, peccatum esset mortale; 1° quia id expresse prohibuitur ab Innocentio XI, qui, anno 1679, sequentem damnavit propositionem: « Non est illicitum, » in sacramentis conferendis, sequi opinionem probabilem » de valore sacramenti, relicta tutiori, nisi id vetet lex, » conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. » Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis aut episcopalis. 2° Quia sacramentum nullitati exponeretur: at exponere sacramentum nullitati extra necessitatis casum, gravis est injuria erga ipsum, proindeque erga Christum, Ergo.

Non tamen requirenda est certitudo metaphysica, quæ in moralibus haberi non potest, sed ea certitudo quæ omnem rationabilem dubitandi locum excludit, diciturque moralis.

Quæritur 3° an materiam et formam sacramentorum iterare liceat.

R. 1°. Si rationabiliter dubitetur an sacramentum aliquod valide fuerit collatum, iterari debet sub conditione; nam 1° sic expresse statuitur in jure canonico, Decretal. l. 3, tit. 42, cap. 2: « De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmissis: *Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo*, et cætera. » 2° Ex duobus malis quæ simul vitari non possunt, minus eligendum est: at in dubio minus malum est iterare sacramentum cum periculo irreverentiæ, quam non iterare cum periculo damni erga proximum: ergo. Unde non solum Baptismus, sed et aliud sacramentum dubie collatum, v. g., Confirmatio, Extrema-Uncio, Matrimonium, iterandum est, ne fideles gratia ejus careant.

Iteratio autem fit sub conditione, ut quantum fieri potest servetur reverentia sacramento valido debita. Non necesse est autem ut conditio verbis exprimat, et generaliter non exprimitur, nisi ubi agitur de baptismo, quod per modum regenerationis administratur.

R. 2°. Ubi moraliter certum est sacramentum esse validum, illud iterare aut eandem formam super eandem materiam repetere, est peccatum mortale; nam conditio tunc serio apponi non potest: talis igitur iteratio vera est sacramenti derisio, ac consequenter grave peccatum sacrilegii. *Ita omnes.*

Billuart a peccato mortali non excusat eum qui ex scrupulo sic temere agit: non vult autem eum saltem peccati mortalis condemnare qui, ut a molesto scrupulo se expediat, et ne Deum offendat, formam in aliquo casu particulari, et non consuetudinarie, super eandem materiam repeteret.

Caveant meticulosi ne, sub prætextu peccatum vitandi, verba absolutionis aut consecrationis facilius repetant, et sic in aliud incidant peccatum.

Quæritur 4° an valide et licite sacramentum conferatur sub conditione.

R. 1°. Invalide conferretur sub conditione futura contingenti, v. g., *Baptizo te, si futurus es sacerdos*; effectus enim non produceretur hic et nunc, cum non esset intentio conferentis, et non adveniente conditione, quia ritus sacramentalis jam non existeret. Ergo.

R. 2°. Sacramentum sub conditione præterita aut præsentis impleta collatum, validum est; nihil quippe effectum ejus suspendit. Si conferretur sub conditione de præsentis, sed humano modo incognoscibili, v. g., *si es prædestinatus*, sacramentum esset dubium, inquit S. Ligorius, l. 6, n. 25. Probabilius nullum nobis videretur, quia talis actio non est rationabilis.

R. 3°. Administrare sacramentum aliquod sub conditione illud efficiente nullum, est semper peccatum mortale, ut patet. Illud autem administrare sub conditione præcise ad providendum validitati ejus, quia dubium est an valide

fuerit collatum, nullum est peccatum; constat ex dictis et ex praxi Ecclesiæ. *Juénin, Tournely, Billuart*, aliique plures asserunt nullam haberi mentionem formulæ conditionatæ ante sæculum octavum, eamque prima vice reperiri in Capitularibus Caroli Magni, l. 6, n. 181, et postea in decreto Alexandri III, anno 1181 defuncti, quod a Gregorio IX in Jus canonicum de verbo ad verbum fuit insertum, prout illud supra retulimus; at Benedictus XIV, de Synodo diœc., l. 7, cap. 6, n. 1, docet male inde concludi illam non fuisse in usu: contrarium ex constanti Ecclesiæ praxi deducendum esse putat.

Cæterum expressio conditionis apponendæ non est præcepta pro sacramentis a Baptismate distinctis, nec de facto ordinariè exprimitur, quando hæc sacramenta iterari debent: imo communius dicunt auctores nullatenus requiri ut in iterando Baptismate conditio ore exprimatur, nisi iteratio publice fiat. Tutius est tamen eam semper exprimere.

R. 4°. Sacramentum sub forma conditionali administrare, extra casum dubii modo expositi, esset peccatum mortale; conditio enim in eo casu nugatoria foret, ac proinde gravis irreverentia erga sacramentum existeret. Vide S. Ligorium, l. 6, n. 27, 28 et 29.

CAPUT QUARTUM.

DE SACRAMENTORUM INSTITUTORE.

Apud omnes constat 1° solum Deum sacramenta instituere posse, sive per se et immediate, sive per alterius ministerium, quia solus gratiam signis arbitrariis annexere potest; 2° Deum sacramenta veteris Legis immediate instituisse, *idque patet ex Levitico*; 3° Christum immediate sacramenta Baptismi et Eucharistiæ instituisse: hoc nobiscum docent Protestantes. Duo tantum hic nobis occurrunt examinanda, scilicet, 1° an Christus omnia sacramenta immediate instituerit, et 2° an materiam et formam eorum determinaverit.

ARTICULUS PRIMUS.

AN CHRISTUS OMNIA NOVÆ LEGIS SACRAMENTA IMMEDIATE INSTITUERIT.

Negarunt Magister Sententiarum, Hugo a S. Victore et nonnulli alii contententes Apostolos quædam instituisse sacramenta virtute potestatis a Christo sibi ad hoc concessæ, nempe Confirmationem, aut saltem Extremam-Uctionem. Contra quos sit

PROPOSITIO.

Christus omnia novæ Legis sacramenta immediate instituit.

Prob. concilio Tridentino et rationibus theologicis.

1° *Concilio Tridentino*, sess. 7, can. 1: « Si quis dixerit sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta... anathema sit. » Quamvis concilium non definiat sacramenta fuisse omnia a Christo immediate instituta, ne catholicos contrarium asserentes anathemate percuteret, certum est tamen ipsius verba sensu obvio accepta aliud non significare; quæ enim ab Ecclesia vel ab Apostolis vi potestatis a Christo concessæ statuta sunt, ut jejunium quadragesimale, celebratio festorum, etc., simpliciter dici non possunt à Christo instituta.

Et vero, si quod sacramentum a Christo mediate tantum fuisset institutum, maxime Extrema-Uctio: at concilium Trid. definit, sess. 14, can. 1. de Extr.-Uc., eam « esse » vere et proprie sacramentum, a Christo Domino nostro institutum, et a beato Jacobo apostolo promulgatum. « Nonne evidens est hoc sacramentum dici non potuisse a Christo institutum et a beato Jacobo tantum promulgatum, si ab Apostolis vi potestatis a Christo acceptæ institutum fuisset? Ergo 1°.

Prob. 2° rationibus theologicis. 1° Si Apostoli, potestate a Christo sibi delegata, sacramenta instituissent, non fuissent solummodo mysteriorum Dei dispensatores, sed et auctores: atqui tamen B. Paulus dicebat, I Cor. iv, 1:

Sic nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. 2° Si Apostoli aut Ecclesia aliquod sacramentum auctoritate Christi instituissent, nonnulla saltem hujus institutionis vestigia reperiri deberent, et nulla tamen inveniuntur. 3° Deus sacramenta veteris Legis immediate instituerat : ergo ad minus congruens erat quod Christus sacramenta novæ Legis immediate institueret. 4° Christus, fatentibus omnibus, sacramenta Baptismi et Eucharistiæ immediate instituit : ergo merito concluditur illum cætera immediate pariter instituisse, cum nihil contrarium in Scriptura aut in traditione reperitur. 5° Semper exhibita sunt sacramenta novæ Legis ut a Christo Domino instituta : at verba ista sensu naturali intellecta institutionem immediatam significant : ergo 2°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Dices 1° : Nullibi videtur in Scriptura Christum sacramenta Confirmationis, Matrimonii et Extremæ-Uctionis instituisse : ergo id admitti non potest.

R. 1°. *Negari potest ant.* Aperte enim fit mentio trium illorum sacramentorum in Scripturis Novi Testamenti *ut infra ostendemus* : atqui inde merito concluditur Christum ea instituisse. B. Jacobus Extremam-Uctionem non promulgasset, Apostoli Confirmationem non administrassent, B. Paulus Matrimonium velut magnum sacramentum non commendasset, si persuasum non habuissent hæc sacramenta a Christo fuisse instituta. Ergo 1°.

R. 2°. *Nego conseq.* Etenim multa dicta et facta fuerunt a Christo qui in libris Novi Testamenti non scripta sunt : non repugnat ea aut quædam ex illis per certam traditionem ad nos transmissa fuisse, quod de sacramentis agendo sic enuntiat S. Th., 3 part., q. 64, art. 2, ad 1 : « Ea vero » quæ sunt de necessitate sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt, qui est Deus et homo ; et licet non sint omnia tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiariori Apostolorum traditione. » Ergo.

Dices 2° : Christus eandem dedit potestatem Apostolis quam acceperat a Patre : *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* : ergo Apostoli, etc.

R. Dist. ant. Eandem dedit potestatem Apostolis regendi Ecclesiam, *concedo* ; potestatem nova instituendi sacramenta, *nego ant.* Nam Christus constituerat Ecclesiam perfectissimam : ergo dare non debuit potestatem constitutionem ejus mutandi aut reformandi, sed tantum potestatem eam regendi. Ergo textus allatus divinitatem missionis Apostolorum optime probat et nihil amplius. Ergo, etc.

Queritur an Christus sacramenta instituerit ut Deus, vel ut homo.

R. Ea instituit principaliter ut Deus, quia, *ut supra diximus*, solius Dei est gratiam signis externis annectere ; sed ut homo divinitati conjunctus, gratiam sacramentorum meritis est, atque ritum sacramentalem visibiliter instituit, *ut patet.*

ARTICULUS SECUNDUS.

AN CHRISTUS MATERIAM ET FORMAM SACRAMENTORUM DETERMINAVERIT.

Duplici modo Christus determinare potuit materiam et formam sacramentorum, specificè et genericè : *specificè*, signum externum expresse assignando ; *genericè*, statuendo aliquem determinandum esse ritum externum ad talem effectum significandum, et potestatem relinquendo Apostolis vel Ecclesiæ hunc ritum speciatim determinandi.

Apud omnes constat 1° Christum specificè determinasse materiam et formam quorundam sacramentorum, videlicet Baptismi et Eucharistiæ ; 2° eum saltem genericè materiam et formam cæterorum sacramentorum etiam determinasse.

An vero Christus materiam et formam omnium sacramentorum specificè determinaverit, non sibi conveniunt theologi : alii negant, multo plures affirmant. Cum posterioribus sit

PROPOSITIO.

Christus specificè determinavit materiam et formam omnium sacramentorum.

Prob. 1° concilio Trid., sess. 2, cap. 2 : « Præterea de-

» clarat (S. synodus) hanc potestatem perpetuo in Ecclesia
 » fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illo-
 » rum substantia, ea statueret vel mutaret quæ suscipien-
 » tium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi,
 » pro rerum, temporum et locorum varietate, magis expe-
 » dire judicaret. » Unde Ecclesia nihil potest statuere nec
 mutare circa sacramentorum substantiam, id est, circa
 materiam et formam, quæ substantiam sacramenti effi-
 ciunt: at in iis omnibus quæ non sunt juris divini, Eccle-
 sia habet potestatem ea statuendi vel mutandi quæ magis
 expedire ipsi videntur. Ergo 1°.

Prob. 2° ratione. Probavimus Christum omnia sacra-
 menta immediate instituisse: atqui ea immediate institue-
 re, est materiam et formam eorum specificè determinare:
 ergo. Non sequitur tamen Christum formam omnium
 sacramentorum explicite, quoad ipsa verba, determinasse.
 Hæc adnotatio necessaria est ad intelligentiam dicendorum
 circa formam nonnullorum sacramentorum, nempe Con-
 firmationis, Extremæ-Uctionis et Matrimonii.

Nonnullæ hic proponi solent difficultates quæ, ubi de
 sacramentis Matrimonii et Ordinis disseremus, convenien-
 tius diluentur.

CAPUT QUINTUM.

DE SACRAMENTORUM MINISTRO.

Duplex distinguitur sacramentorum minister, ordinarius
 scilicet et extraordinarius. Minister *ordinarius* ille est qui
 ex ordinatione sua completam habet potestatem sacramen-
 tum valide administrandi. Minister vero *extraordinarius*
 ille est qui ex sua ordinatione aliquam habet quidem sacra-
 mentum conficiendi potestatem, sed quæ per commissio-
 nem ab auctoritate legitima datam compleri debet ut
 exerceatur. Sic episcopus in sua diocesi est minister or-
 dinarius sacramentorum Confirmationis et Penitentiae:
 simplex vero sacerdos institutione vel delegatione episcopi

indiget ut valide poenitentes absolvat, et speciali summi
 Pontificis commissione ut sacramentum Confirmationis
 valide conferat. Item qui ex singulari privilegio Dei sacra-
 menta administraret. S. Thomas docet, 3 part. q. 64,
 art. 7, Deum bonos angelos ministros extraordinarios
 sacramentorum constituere posse, et sacramenta ita admi-
 nistrata ut valida habenda esse: sic de pluribus sanctis
 legitur sacram Eucharistiam ipsis per angelos porrectam
 esse.

Hoc seposito, de solo ministro naturali hic nobis tractan-
 dum est. Protestantes, sacramentum Ordinationis negan-
 tes, dicunt omnes Christianos ordinarios esse sacramento-
 rum ministros. Contra quos conc. Trid. sequentem edidit
 canonem 10, sess. 7: « Si quis dixerit Christianos omnes
 » in verbo, et omnibus sacramentis administrandis habere
 » potestatem; anathema sit. » Eos autem consutabimus,
 tractando de singulis sacramentis, et speciatim de sacra-
 mento Ordinis.

Nunc vero de qualitatibus ministri sacramentorum in
 genere agendum nobis occurrit, et dicemus 1° de ejus
 sanctitate, 2° de ejus fide, et 3° de ejus intentione.

ARTICULUS PRIMUS.

DE SANCTITATE MINISTRI SACRAMENTORUM.

Tria hic inquiri possunt, nimirum: 1° an sanctitas
 necessaria sit in ministro ut sacramenta valide conferat;
 2° an ut licite ea administret; 3° an sacramenta a ministro
 in peccato mortali constituto petere aut recipere liceat;
 4° an sit obligatio ministrandi sacramenta.

§ I. — An sanctitas necessaria sit in ministro ut sacramenta valide
 conferat.

Affirmarunt in quarto sæculo Donatistæ etiam de pec-
 catoribus occultis, et postea de publicis tantum; eorum
 errorem renoverunt Valdenses et Albigenses in duodecimo
 sæculo, Hussitæ et Wiclefistæ in fine decimi quarti sæculi,
 et recentius Anabaptistæ, qui omnes, non solum publicis